

Posudek oponenta bakalářské práce

Barbora Matolínová, Zobrazení dvorské kultury pomocí zvířecí symboliky ve francouzských středověkých rukopisech, UK FHS, Praha 2007, 45 s.

Předložená práce obsahuje 4 hlavní kapitoly a rozsáhlou obrazovou přílohu. V úvodní části autorka jedním odstavcem vymezila zkoumaný problém: „Práce má za cíl sledovat zobrazení dvorské kultury ve středověkých iluminacích, skrze zobrazení zvířat.“ (s. 5). Na dalších stranách obecně charakterizuje pojmy „dvůr“, „dvorská kultura“. Z obecného rámce dvorské kultury se autorka dále hlouběji věnuje literární tvorbě a knižní malbě v prostředí francouzských dvorů 13. a 14. století.

Po širším úvodu následuje kapitola „Symbol a symbolické myšlení středověku“. Autorka zde podává výklad o funkcích a mechanice symbolického myšlení ve středověku, zajímá se o soudobé vnímání člověka a přírody ve smyslu harmonického celku Božího stvoření, estetického vztahu, který „se projevoval pouze v symbolické rovině“ (s. 15) a dochází až k „desakralizaci přírody“. Další podkapitoly jsou věnovány vztahům člověka ke zvířatům (autorka rozlišuje vztah ekonomický, sociálně kulturní a náboženský), středověkým bestiářům, které „neměly za úkol vědecký popis, ale alegorický výklad zvířete, jakožto symbolu, skrze který Bůh promlouvá k člověku“ (s. 19) a zvířecí symbolice v sakrálním umění.

Jádro práce představuje kapitola „Zvířecí symboly ve dvorské kultuře“. Pramennou základnu pro tuto část představují především iluminace, které nalezneme v obrazové příloze. Zvířata ve smyslu symbolů autorka sleduje ve 4 základních rovinách: 1. symboly moci (podkapitoly „Reprezentace moci“, „Zvíře jako emblém“); 2. symboly hierarchie v sociálním prostoru („Lov a knihy lovu“, „Význam motivu sokola v dvorské kultuře“); 3. symboly „dvorské lásky“ („Symbolika jednorozce a její využití v dvorské alegorii“, „Bestiář lásky“, „Zvířata v rytířských románech a milostné poezii“); 4. symboly lidských ctností a neřestí („Satira dvorské kultury prostřednictvím zvířat“).

V závěru autorka komentuje hlavní tituly použité literatury a v hrubých rysech shrnuje poznatky, ke kterým dospěla, přičemž i blíže vymezuje samotné cíle práce a pracovní postupy (s. 42-43).

Z formálního hlediska lze práci vytknout, že o cílech a pracovních postupech se čtenář více dozví až ze závěru, pravopisné chyby (s. 13, 23, 26, 41) a umístění čísel poznámek před interpunkční znaménka.

Z obsahového hlediska mám k práci několik výhrad. S výjimkou 3. kapitoly budí práce dojem (kvalitního) kompilátu. Autorka pracovala s širokým polem sekundární

literatury, nicméně zejména v úvodní části se drží spíše zažitých klišé a někdy až nemístných zobecnění. Uvedená výtky se týká především užívání pojmů „dvorská kultura“ a „civilizace“. Na straně 6 autorka uvádí: „Panovnický dvůr byl nejmocnější hybnou silou státu a civilizace tehdejší doby. Každá země viděla ve dvoře svého vládce vzor. Přijímala jeho ideály, způsoby i jazyk.“. Toto tvrzení předpokládá existenci jednotných a vnitřně jasně strukturovaných státních útvarů, s čímž lze pro období 13. a 14. století rozhodně polemizovat. Pokud autorka chápe pojmy civilizace a *curialitas* v roli synonym, lze o přejímání vzorců chování, myšlení atd. vztahovat pouze na dosti úzkou sociální vrstvu, rozhodně však ne na „zemi“ (autorka sama navíc v podkapitole „Obraz dvorské kultury v drolerích“ pracuje s binárním modelem „elitní“ a „lidové“ kultury: „Drolierie měly žertovný a mravoličný charakter, odrážela se v nich také lidová a karnevalová kultura...“, s. 37). S touto výtkou pak samozřejmě souvisí i otázka, kterou si autorka při výkladu o satirickém zobrazení dvorského prostředí bohužel nepoložila: „Kdo a proč zesměšňuje dvorskou kulturu?“. Příliš zobecňujícímu a „plochému vidění“ odporuje i tvrzení ze závěru: „Církev se skrze zvířecí symboly obracela k věřícím. I přes to, že se církev snažila vymezit jasnou hranici mezi člověkem a zvířetem, nepodařilo se jí i přes opakované zákazy zamezit některým projevům lidové kultury, jako bylo karnevalové převlékání za zvířata.“ (s. 39).

Zmíněné obsahové výtky však míním spíše jako podnět k zamyšlení pro další práci. Předložená práce splňuje nároky kladené na bakalářské práce a doporučuji ji k obhajobě. Bodové ohodnocení navrhuji v rozmezí 39 – 41 bodů.

Mgr. Jan Tuček